

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 8 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 18.

V Ljubljani, 15. septembra 1889. l.

XXIX. leto.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem.

III.

Dragi tovariši!

K učiteljskemu zborovanju 2. t. m. sešlo se je okoli 50 udov učiteljev. Ako to primerjamo s številom vseh učiteljev na Kranjskem, to pač ni ogromno število. Ko minejo poročila na dnevnem redu občnega zbora navadna, pride na vrsto: Prememba društvenih pravil, kakor je užé znano našim čitateljem. Tajnik jame govoriti o zgodovini tega društva, primerjaje ga s sadunosnim drevesom, katero je vsadil prejšnji škofijski šolski nadzornik g. korar Jurij Savašnik. Iz malega raste veliko. Prvotna pravila so bila užé dvakrat po potrebi časa prenarajena. Da bi bilo društvo lože pristopno vsemu učiteljstvu po Kranjskem, je odbor sklenil, pravila času primerno prenaraditi. Tajnik nadaljuje nekako tako-le: Užé v odboruvi seji 13. avgusta so nasvetovani osnovni odborniki ugovarjali: 1. Ker skozi dolgo dobo 40 let bode malokdo vplačeval; 2. Ker se načrt premalo ozira na poglavitni smoter vdovskega društva; 3. Ker bodo učitelji videli, da bodo dolgo vrsto let vplačevali, da dosežejo to, kar so dosegli sedaj v dobi 3 letnega vplačevanja, še manje pristopali, kakor poprej. Ko so bila vabila razposlana, oglašali so se učitelji; med drugim je nekdo rekel: Koliko let pa mislite, da bodem u čakal, ako sem užé sedaj blizo 70 let star? Drugi pak je rekel: „Čemu taka dolga doba vplačevanja, vi gledate le na to, da bi se denar množil za prihodnjost, na sedanje vplačnike pa pozabljate; ako mlajši učitelji nočejo pristopati „za lase jih ne bode nihče vlekel“. Tretji pa mi je rekel: Ako ustanovnikom vsem kaj daste, zarad tega društvo ne bode škode trpelo . . . Nekaj resnice je nad temi ugovori. Oziraje se na te okoliščine, umaknem svoj predlog, osnovan na podlago 40letnega vplačevanja in gledé vsote 200 gld., ki se imajo izplačevati vdovam, a tudi drugim udom, učiteljem, in predlagam sledeče: Doba za vplačevanje naj traja le 30 let. Vdove obdržé vse to, kar so dosihmal imele, a vse tiste, katerih možjé bodo nad 25 let vplačevali, imajo pravico do 120 gld. Ta pravica pa se začénja z 20 gld. Ako namreč mine dvoje let, preizkušnje zdravja, ima vdova užé pravico do 20 gld. in vsakih let „vplačevanja“ se dobiva pravica do 20 gld. Z dovršenim 25letnim vplačevanjem dobí soproga, oziroma vdova, pravico do 120 gld. Tedaj po pravilu, ako je mož v življenji več vplačal, več dobí vdova v slučaju njegove smrti; leta preizkušnje se odstranijo. Dosihmal je dobila soproga, oziroma vdova, precej 3. leto po pristopu nje

soproga pravico do vse pokojnine, isto tako tista, katere mož, oziroma ranjki soprog, je plačeval 20 ali še več let. Neozženim učiteljem in učiteljicam pa raste preužitnina na leto po 2 gld., tako da v 30 letih vplačevanja dobé pravico do „60 gld.“, a le tedaj, ako so upokojeni. In do teh 60 gld. imajo pravico tudi vsi ožjenjeni učitelji za svojo osebo; ako pa soprog umrje, dobiva pa vdova navadno penzijo“. Na to se prične živo razgovarjanje. Poročevalec poudarja, da sedanji udje, oziroma njih soproge, niso s temi pravili, ako veljavna postanejo, prav nič prikrajšane v njih pravicah, marveč, da lahko dobé po 120 gld., ako soprog več kot 25 let vplačuje. Ta preuredba pride na korist le starejšim udom, kajti to zahteva pravica in poštenje. Društvo se je začelo l. 1860. Po obstoječih pravilih je moral vsak učitelj, ki je pristopil od l. 1861. naprej vse doplačati, kakor tisti, ki je vstopil l. 1860., in tako je prišlo, da so do l. 1870. vsi učitelji enako vplačali. Še le od l. 1870. naprej, ko so bila pravila prenejena, je prestalo to nakradno vplačevanje. Takih udov ustanovnikov je užé 30, ki vplačujejo; nekateri več ne vplačujejo, ker nimajo ničesa pričakovati od društva. Prihodnje leto bodo ti imenovani dovršili 30. leto vplačevanja, tedaj se spodobi, da se društvo nekako ozira na njih opravičene zahteve. A tudi ti se ne bodo vsi oglasili. Smrt kosí dan na dan, stari so prej na vrsti, kot mladi, nekaj jih bode pa še v službi, in ti ne bodo nič zabtevali; recimo pa, da se jih oglasi kacic 10 za preužitnino, bode društvo to užé zmoglo. V pravilih (predlaganih) je pa tudi za ta slučaj preskrbljeno, ko bi društvo ne moglo zmagati teh troškov; prve so vdove in sirote, potem pridejo na vrsto še le učitelji, kolikor društvo zamore. Kljubu temu pojasnjevanju ugovorov ni bilo konca, ne kraja; videti je bilo, da učitelji vso to stvar niso dobro premislili, sploh, da še ni zrela za rešitev. Nekdo je celó mislil, učiteljice se nimajo sprejemati v tako društvo, ako se omožé, dobivajo namreč denar povrnjen. Izvrstno! Naj si le dobrega moža izberó, učiteljev in učiteljic bode še dosti ostalo. Društvo ne bode na škodi, ker taka učiteljica dobí le denar povrnjen, obresti pa ostanejo društvu. Pri tej priliki naj se to omeni, da v nekakem oziru učiteljice še bolj potrebujejo tacega štedilnega društva. — Ni teško učiteljice pridobiti za učiteljstvo. A, kaj bode z njimi, ko svoje najboljše močí pusté pri učiteljstvu. Navadno se jim najtežje breme pri šolstvu, I. razred naklada. No, to užé zmagujejo, dokler so pri dobrih letih. A užé pri možu, ko prekorači 45. leto, močí pojenjujejo, koliko bolj pri ženski, ki navadno manj more prenašati. Naj bi na večrazrednih šolah otroke po spolu ločili, in deklice naj bi se izključljivo izročile učiteljicam, potem bi bilo v marsičem bolje. To le mimogredé. — Za preuredbo pravil je treba $\frac{3}{4}$ glasov. Predsednik stvar še enkrat razjasni rekoč, da tukaj gre le zato, ali se pravila preuredé, ali ne. Ker so pa učitelji stvar le še pretresovali, stavi nadzornik Žumer nasvèt, naj se vsa stvar odloži in prihodnjemu odboru naloži, da se o tej stvari dalje posvetuje.

Tajnik prebere še § 25. dr. pr., ki govori o preuredbi pravil; tak predlog more priti v sklepovanje, ako se je vsaj 14 dni pred občnim zborom predložil in ga je podpisalo vsaj 10 udov. — Pri učiteljih bode sedaj, da se bodo za stvar zanimali in odboru svoje mnénje razodeli; ako bode kazalo, se tudi v ta namen skliče izredni občni zbor. Iz te razprave učitelji lahko vidijo, da ni vse eno, ali se zborov udeležujejo, ali ne. Tista govornica: „bodo že brez mene naredili“, je slab izgovor, za katerim se rada zakriva malomarnost, ali pa tudi ošabnost. Učitelji naj s svojim vedénjem pokažejo, da so sposobni, svoje zadeve sami oskrbovati; slednjič naj se pa nikar na druge ne zanašajo, ako si morejo kaj pomagati.